

Acta Medicorum Polonorum

R. 7/2017 – Zeszyt 2

STRESZCZENIA – ABSTRACT

słowa kluczowe – keywords

Adama Wrzoska filozofia medycyny

Adam Wrzosek's philosophy of medicine

Stefan Konstańczak, Anna Oksiak-Podboraczyńska

Zielona Góra

Streszczenie: Autorzy tego artykułu chcieli zrekonstruować koncepcję Adama Wrzoska filozofii medycyny. Adam Wrzosek był wybitnym polskim lekarzem, naturalistą i historykiem medycyny. Punktem wyjścia rozważań była próba określenia i zdefiniowania przedmiotu zainteresowań filozofii medycyny. Ponadto autorzy rozważali najważniejsze osiągnięcia tzw. polskiej szkoły filozofii medycyny. Filozofia medycyny uprawiana przez Adama Wrzoska, zdaniem autorów, jest adaptacją arystotelesowskiego podziału filozofii na praktyczną i teoretyczną. We wnioskach wykazano stanowisko Adama Wrzoska w kwestii potrzeby edukacji filozoficznej i zasadności odrębnego traktowania etyki dla zawodów medycznych.

Abstract: The authors of the article wanted to reconstruct the concept of Adam Wrzosek's philosophy of medicine. Adam Wrzosek was an outstanding Polish physician, naturalist and historian of medicine. The beginning of considerations is an attempt to define and determine the object of interest in the philosophy of medicine. In addition, the authors have also concern the validity of highlighting the so-called "Polish school of philosophy of medicine". The philosophy of medicine practiced by Adam Wrzosek, according to the authors, is an adaptation of Aristotelian distinction of philosophy: practical and theoretical. The conclusion shows the position of Adam Wrzosek's on the need for philosophical education and the reasonableness of separate ethics for medical practitioners.

Słowa kluczowe: Adam Wrzosek, filozofia medycyny, zawód lekarski, etyka zawodów medycznych, polska szkoła filozofii medycyny

Keywords: Adam Wrzosek, philosophy of medicine, the medical profession, medical professions ethics, Polish school of philosophy of medicine

Statystyki amputacji a powstanie chirurgii jako dyscypliny akademickiej (ze szczególnym uwzględnieniem kliniki chirurgicznej w Wilnie) w pierwszej połowie XIX wieku

Statistics of amputation and the rise of surgery as an academic discipline (considering the surgical clinic in Vilnius especially) in the first half of the 19th century

Anita Magowska

Poznań

Streszczenie: Artykuł przedstawia znaczenie statystycznego opracowywania wyników amputacji w pierwszej połowie XIX w. dla powstania chirurgii jako dyscypliny akademickiej. W oparciu o przegląd dziewiętnastowiecznego piśmiennictwa lekarskiego w języku angielskim rozpoznano najstarsze statystyki oddziałów chirurgicznych, ich metodologię i okoliczności powstania. Wykazano, że pierwsze statystyki oddziałów chirurgicznych obejmowały przede wszystkim amputacje, które długo przed nastaniem ery znieczulenia ogólnego i antyseptyki stanowiły uznaną metodę postępowania ze złamaniami złożonymi, urazami kończyn oraz leczenia gruźlicy i złośliwych nowotworów kości. Ponadto omówiono statystyki i historie przypadków z kliniki chirurgicznej Akademii Medyko-Chirurgicznej w Wilnie (zlikwidowanej w 1842 r.). W końcowych wnioskach stwierdzono, że statystyki operacji były pomocne w rozwiązywaniu problemów klinicznych, ale w pierwszej połowie XIX w. część chirurgów wyżej ceniła dobrze udokumentowane historie przypadków.

Abstract: The article presents the influence of statistical summarizing of the results of amputations in the first half of the 19th century on the rise of surgery as an academic discipline. The survey of nineteenth-century medical academic literature in English allowed the author to recognize the oldest statistics of surgical wards, their methodology and the circumstances of occurrence. The early statistics concerned limb amputations, which were the mainstay of treatment of bone tuberculosis, compound fractures, limb injuries and malignant bone cancer even before the era of general anaesthesia and antiseptics. Moreover, some statistics and case reports from the surgical clinic of the Medical-Surgical Academy in Vilnius (closed in 1842) were investigated. The article concluded that although these statistics supported clinical problems solving, in the first half of the 19th century some surgeons preferred well-documented case reports.

Słowa kluczowe: historia chirurgii, statystyki chirurgiczne, amputacja, Wilno

Keywords: history of surgery, surgical statistics, amputation, Vilnius

Ośrodki naukowo-badawcze polskich uzdrowisk – ośrodki niewykorzystanych szans

Research centers of Polish health resorts – Centers of missed opportunities

Andrzej Kierzek¹, Roman Heider, Małgorzata Paprocka-Borowicz,
Jadwiga Kuciel-Lewandowska, Wojciech Laber²

Streszczenie: Na wstępie przedstawiono istotę działalności ośrodków naukowo-badawczych polskich uzdrowisk. Polegała ona na ścisłej współpracy lekarzy klinik różnych dziedzin medycyny z uzdrowiskami w Polsce. Na tej współpracy zyskiwali tak lekarze kliniczni, jak i uzdrowiskowi, ale przede wszystkim pacjenci. Ta wielokierunkowa działalność ośrodków naukowo-badawczych nadzorowana była przez Instytut Balneoklimatyczny w Poznaniu. Efekty tej działalności publikowano między innymi w czasopismach naukowych. Ośrodki naukowo-badawcze polskich uzdrowisk były unikatowe w świecie.

Abstract: In the article scientific research centers of Polish health resorts are characterized. Their activity was based on close cooperation between clinicians of various medical disciplines with health resorts in Poland. This collaboration has benefited clinicians, as well as health resort's doctors, but first of all patients. This multidisciplinary activity of scientific research centers was supervised by the Balneoclimatic Institute in Poznań. The effects of this activity were published among others in scientific journals. Scientific research centers in Polish health resorts were unique in the world.

Słowa kluczowe: historia balneoklimatologii, ośrodki naukowo-badawcze uzdrowisk

Key words: history of balneoclimatology, scientific research centers in health resorts

Rys historyczny wiedzy o laktoferynie

Historical overview on knowledge about lactoferrin

Małgorzata Jamka¹

Poznań

Streszczenie: Laktoferyna jest glikoproteina z rodziny transferyn, która została po raz pierwszy odkryta w mleku krowim w 1939 r. Pomimo krótkiej historii, jaką posiada laktoferyna, ma ona obecnie szerokie zastosowanie w profilaktyce i terapii wielu schorzeń. Od momentu wyizolowania laktoferyny z mleka, opisanych zostało wiele właściwości tego białka, takich jak: działanie przeciwbakteryjne, przeciwwirusowe, przeciwegrzybicze, przeciwpasożytnicze, przeciwnowotworowe, immunomodulujące, przeciwzapalne i inne. Co więcej, nadal trwają badania mające na celu poznanie nowych właściwości laktoferyny. W niniejszej pracy opisano historię odkrycia i badań nad laktoferyną oraz omówiono budowę i funkcje tego niezwykłego białka.

Abstract: Lactoferrin is a glycoprotein of the transferrin family that was first discovered in bovine milk in 1939. Despite the short history of research on lactoferrin, this protein is now widely used in the prevention and treatment of many diseases. Since the isolation of lactoferrin from bovine milk, a number of different properties of this protein have been described in the literature, e.g. antibacterial, antiviral, antifungal, antiparasitic, antineoplastic, immunomodulatory, anti-inflammatory and many other activities. Moreover, new researches aimed at finding the other properties of lactoferrin are still being conducted. This paper describes the history of discovery and research on lactoferrin and discusses the structure and functions of this extraordinary protein.

Słowa kluczowe: białka mleka, laktoferyna, historia mleka

Keywords: milk proteins, lactoferrin, history of milk

Badania nad mikrobiotą jelitową i metodami jej modyfikacji w ujęciu historycznym

Studies on human gut microbiota and methods of its modification in historical perspective

Monika Szewc¹

Poznań

Streszczenie: Termin mikrobiota (mikrobiom) wprowadził Joshua Lederberg, by nazwać nim ogół mikroorganizmów występujących w i na wszystkich organizmach wielokomórkowych. Obecnie mikrobiota jelitowa człowieka jest intensywnie badanym ekosystemem, a początki jej poznania dostrzega się w badaniach prowadzonych w XVII wieku. Prekursorem tych badań stał się Antoni van Leeuwenhoek. Rozwój metod hodowlanych, jak również biologii molekularnej umożliwił szczegółowe poznanie struktury i funkcji ludzkiego mikrobiomu, a także jego udziału w stanie zdrowia i choroby człowieka. W związku z pojawiającymi się zaburzeniami w profilu mikrobioty jelitowej człowieka i współistniejącymi z tym stanem chorobami już w starożytności stosowano fermentowane produkty mleczne jako leki w dolegliwościach żołądkowo-jelitowych. Nieco później do metod leczenia tych dolegliwości dołączyła procedura przeszczepu kału. Świadomość znaczenia tych środków przez lata ewoluowała i dziś wielu już wiadomo na temat tej metody wspomagania zdrowia. Obecnie procedura transferu mikrobioty jelitowej jest rekomendowaną metodą leczenia zakażenia *Clostridium difficile*.

Abstract: The term 'microbiota' (microbiome) was coined by Joshua Lederberg to name a community of commensal, symbiotic and pathogenic microorganisms found in and on all multicellular organisms. The human gut microbiota is widely explored ecosystem nowadays and its studies are dated on the 17th century with frontier research of Antoine van Leeuwenhoek who as the first man who observed bacteria under the microscope. The development of culture methods as well as molecular biology has allowed us more detailed understanding of the structure and function of human gut microbiome and connection of dysbiosis with many human diseases. Our knowledge about first therapeutic methods in gastrointestinal disorders comes from antiquity when fermented milk products were used as a cure. Later on we have learned the benefits of the stool transplantation from healthy donors. Over the years our knowledge is constantly growing and currently, the stool transplantation is the recommended treatment for *Clostridium difficile* infection.

Słowa kluczowe: mikrobiota, mikrobiom, patogeneza, historia mikrobiologii

Keywords: microbiota, microbiome, pathogenesis, history of microbiology

Jadwiga Winklerowa (1920-1987) – twórczyni wrocławskiej medycyny fizykalnej

Jadwiga Winklerowa (1920-1987) – the creator of Wrocław physical medicine

Andrzej Kierzek, Ewelina Gil

Wrocław

Streszczenie: We wspomnieniu przedstawiono drogę życiową, zawodową i naukową Jadwigi Winklerowej (1920-1987), znanego wrocławskiego lekarza specjalisty balneoklimatologii i medycyny fizykalnej, internisty i reumatologa, pionierkę lecznictwa fizykalnego we Wrocławiu. Na wstępie ukazano jej działalność konspiracyjną w czasie drugiej wojny światowej. Była kierownikiem przychodni fizykoterapii i balneoklimatologii Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego, konsultantem wojewódzkim do spraw medycyny fizykalnej i balneoklimatologii dla Wrocławia i województwa wrocławskiego, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Balneologii, Bioklimatologii i Medycyny Fizykalnej. Od podstaw stworzyła Oddział Wrocławski Polskiego Towarzystwa Balneologii, Bioklimatologii i Medycyny Fizykalnej, piastując stanowisko przewodniczącej do końca swoich dni. Wyspecjalizowała z medycyny fizykalnej ponad trzydziestu lekarzy różnych specjalności, niezliczone rzesze techników fizjoterapii. Współpracowała z uzdrowiskami Dolnego Śląska, organizowała liczne naukowe konferencje i sympozja. Znana jest jej działalność filantropijna. Była lekarzem o wysokim morale.

Abstract: The professional and scientific career of Jadwiga Winklerowa (1920-1987), a well known Wrocław physician specialist in balneoclimatology and physical medicine, internist and rheumatologist and a pioneer in physical medicine in Wrocław is presented widely in this memoir. Her underground activities during the Second World War is showed at the outset. She was the head of the physiotherapy and balneoclimatology outpatients clinic of the Provincial Regional Hospital in Wrocław, the regional consultant for physical medicine and balneoclimatology for Wrocław and the Wrocław province, a member of the Board of Directors of the Polish Society of Balneology, Bioclimatology and Physical Medicine. The Wrocław Branch of the Polish Society of Balneology, Bioclimatology and Physical Medicine has been created from the ground up, holding the chairmanship until the end of his days. She specialized in the physical medicine of over thirty physicians of various specialties, numerous technicians in physical medicine. She cooperated with the spas of Lower Silesia, organized numerous scientific conferences and symposia. Her philanthropic activity is known. She was a very morale doctor.

Słowa kluczowe: balneologia, historia polskiej medycyny fizykalnej, historia medycyny wrocławskiej

Key words: balneology, history of Polish physical medicine, history of Wrocław medicine

Wkład pracy pomocniczych pracowników nauki i pracowników technicznych przy uruchomieniu zakładów i pracowni chemicznych ówczesnego Oddziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Poznańskiego na II piętrze Collegium Chemicum przy ul. Grunwaldzkiej 6 w 1945 r.

Contribution of the auxiliary research staff and technicians to the launch of chemical departments and labs of the Pharmaceutical School of Poznan University at the second floor of the building called Collegium Chemicum, Grunwaldzka Street 6, in 1945

Maria Szmytówna

Streszczenie: Opublikowano wspomnienia prof. Marii Szmytówny (1903-1986), długoletniej kierownik Katedry i Zakładu Chemii Nieorganicznej i Analitycznej Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Poznaniu, o usuwaniu zniszczeń wojennych w pomieszczeniach zakładów farmaceutycznych znajdujących się w Collegium Chemicum w Poznaniu. Budynek został zbombardowany przez aliantów w 1944 r., ponieważ znajdowało się w nim dowództwo niemieckiego lotnictwa, a w laboratoriach produkowano deuter. Po kilku tygodniach odgruzowania i naprawieniu najpilniejszych usterek, rozpoczęto zajęcia dydaktyczne.

Abstract: This is a memoir written by Prof. Maria Szmytówna (1903-1986), a longstanding head of the Chair of Inorganic and Analytical Chemistry of the Pharmaceutical Faculty of the Medical Academy in Poznan, to describe removing the rubble from laboratories and other rooms of the pharmaceutical departments located in Collegium Chemicum in Poznan. In 1944, the Allies bombed the building because there was the German command of military aviation and heavy water was produced. After a few weeks of cleaning and repairing, lectures and lab exercises for pharmacy students were started.

Słowa kluczowe: studia farmaceutyczne, Poznań, II wojna światowa

Keywords: pharmaceutical studies, Poznan, Second World War